

VERGİ MÜKELLEFLERİNİN KULLANACAKLARI BELGELERİ BASTIRMALARI VEYA ONAYLATTIRMALARI

A. Bumin DOGRUSOZ *

(YAKLAŞIM/KASIM-1997)

I GİRİŞ

Bilindiği üzere vergi mükellefleri, Vergi Usul Kanunu uyarınca düzenleyecekleri belgeleri, "Vergi Usul Kanunu Uyarınca Vergi Mükellefleri Tarafından Kullanılacak Belgelerin Basım ve Dağıtım Hakkında Yönetmelik" (1) hükümlerine göre bastırarak veya anlaşmalı matbaalar dışındaki yerlerden temin edilen belgeleri 164 Sıra Numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde (2) belirtilen düzenlemelere göre noterlere onaylatmak suretiyle kullanabilmektedirler.

Mükelleflerin, gerek yukarıda sözü edilen yönetmelik, gerek anılan 164 Nolu Genel Tebliğ uyarınca belgelerin basımı veya noterlerce onaylattırılmasından önce, bağlı buldukları vergi dairesi yetkilisinin mühür ve imzasını taşıyan, mükellef olduklarını ve belge bastırmalarında yahut onaylatmalarında sakınca bulunmadığını belirten izin yazısı almaları gerekmektedir.

II ODA YA DA MESLEKİ KURULUŞA BAŞVURU

Maliye Bakanlığı, 257 Sıra Numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile (3), vergi dairelerince anılan yazının verilebilmesini, mükellefin bağlı bulunduğu oda veya mesleki teşekkülden, üye olduğuna ve başvuru tarihinde faal olduğuna ilişkin bir yazıyı ibraz etmesi koşuluna bağlamıştır.

257 Sıra Numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde konuya ilişkin olarak yapılan açıklama aynen şu şekildedir.

1- Kullanmak istedikleri belgeleri yukarıda sözü edilen yönetmelik ve tebliğ hükümlerine göre anlaşmalı matbaalarda bastırmak ya da notere onaylatmak zorunda olan mükellefler her takvim yılında ilk defa belge basım veya onayı için vergi dairelerine verecekleri dilekçeye, üye olma zorunluluğu bulunan oda veya mesleki teşekkülden alacakları, başvuru tarihinde faal olduklarını belirten bir belgeyi de ekleyeceklerdir. Bir takvim yılında bu belgenin bir defa alınmış olması halinde aynı yılda aynı türden veya diğer türden belgelerin basım ya da onaylarında yeniden istenmeyecektir. Bu belgelerin mevcut olmaması halinde vergi daireleri istenilen izin yazısını vermeyeceklerdir.

2- Anılan yönetmelik ile 164, 243 (4) ve 246 Sıra Numaralı Genel Tebliğ hükümlerine göre belgelerini anlaşmalı matbaalara bastırmak veya notere onaylatmak zorunda olmayan mükelleflerin bağlı oldukları oda veya mesleki teşekküllerden faal olduklarına ilişkin belge almalarına gerek olmadığı tabiidir.

3- Mükelleflerin faaliyetleri itibariyle herhangi bir oda veya mesleki teşekküle kayıt zorunluluğunun bulunmaması halinde, mükelleflerin bağlı oldukları vergi dairelerinde işyerlerinde yapılacak yoklama ile faal oldukları tespit edilecek ve bu tespite dayanılarak mükelleflere belge basım izin yazısı verilecektir.

4 507 Sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkarlar Kanunu kapsamına giren oda veya mesleki teşekküller tarafından mükelleflere faal olduklarını içeren mesleki faaliyet yazısı verilecektir. Ancak,

2908 Sayılı Dernekler Kanunu'na göre kurulmuş olan dernekler, mükelleflerin faal olduklarını içeren mesleki faaliyet yazısını vermeyeceklerdir.

Aslında mesleki teşekkül veya odadan yazı alma şeklindeki bu koşul, daha önce yayımlanan 243 Sıra Numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile getirilmiş ve fakat 253 Sayılı Genel Tebliğ ile kaldırılmıştı. Dolayısıyla kronolojik olarak bu yükümlülük, ilk ihdasım izleyen 16 ay sonra kaldırılmış fakat şimdi aynı zorunluluk, yaklaşık 7 ay sonra tekrar ihdas olunmuştur. Vergi mevzuatını bu derece bürokrasiye bağlı, karmaşık ve yazboz tahtası haline getirmeye, başta Maliye Bakanlığı olmak üzere hiç kimsenin hakkı olmaması gerekir diye düşünüyoruz.

Öte yandan, anılan koşulların yürürlükte olmadığı bu arada oda veya mesleki teşekküllere kayıtlı olmayanlar ve yüklü aidat borcu olanlar, belge basım veya onay izni alabilmiştir. Ancak bu hususu eleştirdiğimiz düşünülmemelidir. Zira, bir mükellefin herhangi bir odaya veya mesleki teşekküle kayıtlı olup olmadığı, vergi dairesini ilgilendirmez. Bir mükellef uygulamada, baroya kayıtlı olmadan avukatlık yapabilir veya SMMM Odası'na kayıt olmadan muhasebecilikle uğraşabilir yahut Tabipler Odası'na kayıt olmadan muayenehane açabilir. Aslında bunların olmaması gerekir. Zira bütün bu fiiller, ilgili yasalarda suç olarak tanımlanmıştır. Ancak, Vergi Usul Kanunu'na göre, vergiyi doğuran olayın kanunlarla yasak edilmiş bulunması, mükellefiyeti ve vergi sorumluluğunu kaldırmaz. Bir kişi kaçak muhasebecilik yapıyorsa, vergi dairesi, o kişiden faaliyeti yasak değilmiş gibi vergisini almak ve o kişinin bu faaliyeti sırasında belge düzenleyip düzenlemediğini denetlemekle yükümlüdür. Burada olması gereken, vergi dairesinin önce kişiyi mükellef olarak kabul etmesi, belge basım iznini vermesi, denetlemesi, beyannamesini alması ve vergisini tahsil etmesi ve ancak dururn suç teşkil ediyorsa, ilgili odaya ve ya mesleki teşekküle yahut Cumhuriyet S avcılıkları'na durumu bildirmesidir.

III SONUÇ

Bugünkü uygulamada, mükellef, kayıtlı olduğu odası veya mesleki teşekkülü ile ihtilafı varsa, yahut aidat borcu varsa, anılan yazıyı alamamakta ve dolayısıyla bu durumda belge basım yahut onay iznine sahip olamamaktadır. Böyle bir durumda mükellef için tek yol, belgesiz ticaret yapmaktır ve bu mükellefe kanaatimizce, belge düzenine aykırılıktan ötürü cezai yaptırım uygulanamaz. Zira herkes, ticaret yapmak, sözleşmeler düzenlemek ve çalışmak hak ve özgürlüğüne sahiptir (Anayasa Md. 48,49). Vergi idaresi, belge basım yahut onay izni vermek ya da vermemek suretiyle bu hak ve özgürlükleri ortadan kaldıramaz. Bir hak ve özgürlük, ancak yasa ile veya yasanın izin verdiği hallerde ve yasada gösterilen sebeplerle kısıtlanabilir (5).

* Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü Öğr. Üyesi

(1) 02.02.1985 Tarih ve 18654 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

(2) 17.02.1985 Tarih ve 18669 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

(3) 22.08.1997 Tarih ve 23088 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

(4) 07.09.1995 Tarih ve 22397 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

(5) Bumin DOĞRUSÖZ, "Vergi Mükelleflerinin Kullanacakları Belgeleri Bastırmaları ya da Onaylattırmaları", Dünya, 25.09.1997, s.4